

FREIBURG OKULU: ÖZGÜRLÜK ve REFAHIN KURUMSAL TEMELLERİ

Wolfgang Kasper & Manfred Streit, “Lessons from the Freiburg School: The Institutional Foundations of Freedom and Prosperity”, The Centre for Independent Studies, 1993.

Wolfgang Kasper & Manfred Streit

Çeviren: Cemil Rakıcı

I. GİRİŞ

1930’lu ve 1950’li yıllar arasında, özellikle liberalizmin Alman ekolü tarafından geliştirilen ve “Ordo Liberalizm” olarak bilinen “Freiburg Hukuk ve Ekonomi Okulu”, son dönemlerde her geçen gün gittikçe artan uluslararası ilgiyle karşılaşmaktadır. Freiburg Okulu hakkında İngilizce olarak ilk temel tanıtıcı yazı 1980’lerin sonlarında yazılmış (Peacock & Willgerodt, 1989a) ve Freiburg yaklaşımı Anglo-Saxon bakış açısıyla geniş ölçüde tartışılmıştır. Son zamanlarda pek çok reformist, serbest ve etkili bir sosyo-ekonomik sistem için Freiburg Okulu’nun önerilerini incelemektedir.

Freiburg Okulu mensupları—bu şekilde adlandırılmalarının sebebi, Alman Neo-Liberalizminin temel kavramlarının güneybatı Almanya’daki Freiburg Üniversitesi’nde geliştirilmiş olmasıdır – modern endüstriyel demokrasi için liberal bir politika düzenleme geliştirmek için İskoç Aydınlanması’nın temel felsefesinden hareket etmişlerdir. Onlar özgürlük ve refahın devamı için temel teşkil eden yasal ve kurumsal düzenlemelerin önemi üzerinde durmuşlardır. Rekabetçi piyasa süreçleri ve piyasaların, içinde faaliyetlerini sürdürecekleri kurumsal çerçeveyi (düzen=order) birbirinden ayırmışlardır (ki bu sebeple kendilerine “ordo liberaller” denmektedir). Ordo liberal anlayış, siyasi idarenin sosyal ve ekonomik düzenin biçimlendirilmesi ve korunmasına yardımcı olması, fakat bireysel rekabeti sağlamak için piyasa süreçlerini serbest bırakmasıdır. Böylelikle düzen kavramı, kişisel ekonomik davranışı gerekli kılan kurallar bütünü ve politikacıların genel kurallar koymasını, fakat özel sonuç ve çıktılara müdahale etmemesini sağlayan bir yaklaşımı ifade etmektedir. Örneğin, eğer bir piyasa katılımcısı belirlediği fiyatlar nedeniyle piyasa dışında kalırsa ortaya çıkan zararları karşılamak siyasi idarenin sorumluluğunda değildir. Elbette “Düzen”, etik kurallar gibi tecrübelerin ışığında plansız ve geleneksel olarak gelişmiş normları ve yasa koyucu tarafından konulmuş kuralları kapsamaktadır. Alman Neo-Liberaller aslında, resmi yasal-kurumsal çerçeve ve farklı yasa yapma ve düzenleme biçimlerinin ekonomik refahı ve bireysel özgürlüğü nasıl etkilediği konuları üzerine yoğunlaşmışlardır.

Ordo Liberalizme Karşı İlk Anglo-Sakson Tepkiler

Ordo Liberalizm, 1940’ların sonları ve 1950’lerde Batı Almanya’nın ekonomik ve sosyal politikalarının şekillendirilmesinde oldukça etkili olmuştur. Batı Almanya’nın savaş sonrası ekonomik başarısını sağlayacak entelektüel temellerin şekillendirilmesine rağmen, bu yaklaşım uluslararası alanda etkisi görülmeyen, ekseriyetle akademik bir çalışma olarak

kalmıştır. “Piyasanın başarısızlığı” teşhisini koyan 1950 ve 1960’ların uluslararası entelektüel modası olan Keynezyen talep yönetimi ve seçici müdahalecilik ile yapacak çok şey vardı. Mülkiyet hakları, tam rekabet ve hukuk kuralları gibi temel kurumsal düzenlemelerle ilgili Ordo Liberal uğraş ve bu düzenlemelerin ekonominin arz yönü üzerindeki etkileri, en kötü ihtimalle ekonomik olarak tehlikeli ve en iyi ihtimalle özel durumlarla ilgili olarak, uluslararası alanda geniş ölçüde terkedilmişti. Freiburg Okulu’nun temel çalışmalarından biri – Eucken’in “Ekonominin Temelleri” adlı çalışması – 1950’de İngiltere’de yayınlandığında, Times Literaty Supplement’den ismi meçhul bir eleştirmen, Nazi yönetimindeki eksik istihdam ve sosyal eşitsizlikten Eucken’i sorumlu tutmuş (Eucken, 1992: 2) ve meşhur Oxford ekonomisti Thomas Balogh (sonra lord olmuştur) Erhard’ın reformlarında amaçlanan düzenli işleyen piyasa sistemini tehlikeli ve sorumsuz olarak niteleyerek kınamıştır.

Belirtildiği gibi, uzun bir süre için Almanlar kısmen Keynezyenizmi benimsememişlerdir. Çünkü Ordo Liberaller, kendiliğinden oluşan ve kendi kendini doğrulayan süreçlere dayalı liberal ekonomik düzenin bu tür politikalarla aşınabilecek olması sebebiyle suni talep oluşturulmasına karşı uyarılarda bulunmuşlardır (Eucken, Peacock & Willgerodt, 1989a: 43-5’de). Elbette talep teşvikinin uzun dönem için oluşturulmuş kuralları tahrip ettiğinin ve uzun dönem iş imkânı oluşturma konusunda başarısız olduğunun belirtilmesinde onların ortaya çıktığı dönemin erken bir dönem olduğunu bugün biliyoruz. Çoğu diğer devletlerin esnek maliye ve para politikaları ile mevcut “durgunluk” ve fark edilen işsizlik tehlikesiyle savaştığı bir zamanda, 1950’lerin bu modasını takip etmek yerine Batı Alman ekonomi politikası piyasaların serbestleştirilmesi, parasal istikrarın sürdürülmesi ve muhafazakâr mali ve parasal politikaların takip edilmesi üzerinde yoğunlaşmıştır. Alman politikası ağırlıklı olarak Ordo Liberal öğretisi tarafından ortaya konulan, kişisel teşebbüs için uygun bir çerçeve oluşturmak suretiyle piyasa değişikliklerine uyumlu arz araçları geliştirme üzerine yoğunlaşmıştır. 1950 ve 1960 arasındaki oldukça önemli başarı, bunu kanıtlamaktadır. Bu yıllar arasında Batı Almanya’da reel üretim iki kat artmış (yıllık % 8,8 büyüme ile), toplam istihdam 20 milyondan 25 milyona çıkmış, işsiz sayısı yoğun mülteci akımı ve savaş esirlerinin geri dönmesine rağmen 1,9 milyondan 300 binin altına düşmüş, işgücü verimliliği yıllık ortalama % 5,7 oranında artmıştır. 1948 yılında bağımsız merkez bankasının kurulması ve yeni para birimi olan Deutschmark’ın kullanılmaya başlanmasından on yıl sonra uluslararası konvertibilite tam olarak sağlanmıştır. Sermaye, Almanya dışına ve içinde hükümetin müdahalesi olmadan hareket etmeye başlamış ve Almanya tek yanlı tarife indirimleriyle uluslararası ticaretin serbestleştirilmesi yolunda önemli adımlar atmıştır. Bir taraftan merkez bankası bağımsızlığı üzerine kurulu istikrarlı para taahhüdü ve güvenilir rekabetçi düzen ve diğer taraftan yeni kurulan Alman ekonomisinin dinamik etkinliği arasındaki yakın ilişkiyi görme konusunda çoğu yabancı gözlemci başarısız olmuştur. Onların çoğu, bu başarıyı bir “ekonomik mucize” olarak değerlendirmeye ve mantığa sığmayan uygulamalar yerine, onu tavsiye etmeyi ciddi şekilde ele almaya yanaşmamışlardır. Oldukça az sayıda yazar, Almanya’nın kurumsal yeniliklerini dış dünyaya açıklayabilmek için çok çaba sarfetmiştir.

Ordo Liberalizmin Uluslararası Alanda Tanınması

Bu dönemden sonra meseleler büyük ölçüde değişmiştir. Sosyalizmin yıkılması ve başarısız sosyalist sistemi dönüştürmek için sürdürülen mücadele, dikkatleri ekonomik sistemler üzerine odaklamıştır. Ordo liberaller, Batı Avrupa’da dönüşümü sağlamaya çalışan reformcular arasında her geçen gün artan bir ilgiye sahip olan toplumun kurumlarının

düzenlenmesinin fonksiyonel özellikleri üzerine yoğunlaşmışlardır. Batıda, ABD'den Avustralya'ya kadar uzanan ve uzun süreli piyasa ekonomisi deneyimine sahip demokratik toplumlardaki başarısızlıklar, bireylerin ekonomik faaliyetlerinin kurumsal olarak sınırlandırılmasının yeniden önem kazanmasına zemin hazırladı (Ör. Hayek, 1979; Buchanan, 1988). Buna yönelik ilk mikro ekonomik müdahale reformu devletin etkisinin sınırlandırılması yönünde oldu. Bununla birlikte bu konudaki ilgi negatif mesajdan-devletin etkisini azaltma-pozitif mesaj-başarılı ve serbest bir ortamda devlet ne tip fonksiyonlar üstlenebilire yöneliktir.

Temel kuramsal düzenlemeler yapılmaksızın, artan yasama ve müdahalelere maruz kalan sistem basitleştirilmeksizin ve liberalleştirilmeksizin kapitalist bir piyasa ekonomisi fırsat eşitliği, maddi güvenlik, özgürlük ve genel ekonomik performans açısından arzulan sonuçları veremez. Bugün ekonomik dinamizm, rekabet ve kendine güveni daha fazla gerçekleştiren kural ve kurumların uygun çerçevesini sağlamak yoluyla sistemin yenilenmesini sağlamak yönünde önemli ölçüde politik çaba sarf edilmektedir. Hızlı büyüyen Doğu Asya ekonomilerinde, sosyal birlik ile kişisel rekabeti uzlaştıran “esnek” kurumsal altyapı önemli ölçüde dikkat isteyen kuralları paylaşmaktadır. Güngeçtikçe artan sayıda gözlemci (örneğin Chen, 1998; Kesper, 1990) sosyal çatışmaların azaltılması ve hızlı ekonomik gelişme için “neo-confucian ekonomik düzen” in önemini vurgulamaktadırlar.

Bu yüzden dünya çapında ekonomik sistemleri reforme etmeye ve dönüştürmeye yönelik hareketler, eski ve politik olarak terkedilmiş Alman Neo-Liberallerin entelektüel çalışmalarından daha fazla yararlanmak zorundadır.

II. FREİBURG OKULU¹

Okulun Öncüleri

Neo-Liberal Freiburg Okulu, 1930'larda Freiburg Üniversitesi'ne katılan hukukçu ve ekonomistlerin kendiliğinden gelişen işbirliğinden kaynaklanan entelektüel hamleyle geliştirilmiştir. Onlar Weimer Cumhuriyeti'nin ciddi ekonomik problemleri hakkında kesin görüşleri paylaşıyorlardı ve çok geçmeden Nazi rejimine karşı ortak (muhalif) tavırlar geliştirdiler. Freiburg hukukçuları ve ekonomistleri, aynı metodolojik durumdan kaynaklanan özgürlüğe ilişkin ortak düşüncelere sahip olduklarının farkına varmışlar ve tamamlayıcı araştırma konuları seçmişlerdir.

Okulun ilk öncüsü 1920'lerin sonlarında Freiburg'a gelen ve Nobel ödülü sahibi ve filozof Rudolf Eucken'in oğlu olan ekonomist Walter Eucken'dir (1891-1950). Genç Eucken'in başlangıçtaki ekonomik çalışmaları kaçınılmaz olarak Almanya'da hakim olan Tarihçi Okul'un etkilerini taşımaktaydı². Onun ilk çalışmalarında Almanya'da mevcut enflasyon

¹ Freiburg Okulu'nun teorik ve metodolojik temelleri ve onun 1930'dan sonraki gelişimi konusunda daha fazla bilgi için bkz. Streit, 1992b. Bu çalışmada “Freiburg Okulu”nun öncelikle Freiburg Üniversitesi'nde çalışan sosyal bilimcilerle ilgili olduğu belirtilmiştir. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra, Freiburg felsefi Avrupa'nın diğer kısımlarında ve özellikle Almanca konuşulan ülkelerde pek çok taraftar buldu. Bu grup zaman zaman “Freiburg Okulu” şeklinde isimlendirilmekle birlikte, çoğunlukla ve daha doğru olarak “ordo liberaller” veya “Alman neo-liberaller” olarak isimlendirilmişlerdir. Bu çalışma, (bazı İngiliz yazarların yaptığı gibi) ordo liberal teori ile özellikle 1960'ların ikinci döneminden itibaren Almanya'da geliştirilen ve çoğu ordo liberalin karşı olduğu “sosyal piyasa politikası” pratiğinin aynı şeyler olarak algılanmasının yanlış olacağını açıkça ortaya koymuştur.

² Alman Tarihçi Okulu tarihi detayların ele alınmasını savunuyor ve ekonomik davranışın genel kurallarını ortaya çıkarmak için teorik soyutlamaların yapılmasını tenkit ediyordu. Bu okul, serbestlik ve refah artışı gibi değerlere ulaşmak anlamına gelen ekonomi politikasına dayalı ekonomiye normatif yaklaşımı reddetmektedir.

problemine ilişkin kesin teorik analizlere yönelik yargılar bulunmaktaydı. Ona göre, Tarihçi Okul ekonomistlerinin I. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya'da yaşanan yüksek enflasyon problemine karşı bir açıklama getirememeleri ve politika üretememeleri kabul edilebilir bir şey değildi. Eucken çalışmalarında, sık sık, uygulanan para politikalarına ilişkin öneriler getirerek, para teorisi konusunda devam etti. Onun faiz ve sermaye teorisi, Avusturyalı ekonomist Eugen Von Böhm-Bawerk ve İsveç'li ekonomist Knut Wicksell'in analizlerine dayanmaktadır.

1933'de Hans Grossman-Doerth (1894-1944) medeni hukuk ve ticaret hukuku profesörü olarak Freiburg Üniversitesi'ne girdi. Onun katılımından kısa bir süre sonra o ve Eucken, ilk olarak, mevcut ekonomik düzen ve onun yasal temellerine ilişkin problemlere değinen hukuk ve ekonomi ortak seminerleri düzenlemeye başladılar. Sadece öğrenciler değil profesörler de seminerlere katılmaktaydı. Bu seminerler 1936'da onların ortadan kaldırılmasına yönelik baskılara kadar Freiburg Okulu'nun organizasyonel çekirdeği haline gelmişti. Bu siyasi baskılar, seminerlere katılanların özel toplantılar yapmalarına, Nazi rejimine karşı muhalefetlerini devam ettirmelerine ve onun yıkılışından sonraki dönem için planlar yapmalarına engel olamamıştır.

Freiburg Okulu'nun üçüncü önemli kişisi Franz Böhm'dür (1895-1997). Böhm, Berlin'de Ekonomi Bakanlığı Kartel Ofisinde bir cumhuriyet savcısı olarak çalıştığı servisten ayrılarak fakülteye gelmiştir. Eucken ve Grossman-Doerth onun üniversite kariyerine geçmesini sağlayan rekabet ve monopolleşme konusundaki tezinin değerlendirilmesi konusunda görevlendirilmişlerdir. Jena'ya gitmeden önce 1936 yılına kadar Freiburg'da yardımcı doçent olarak kalmıştır. Yahudi vatandaşlara karşı uygulanan rejim politikalarını eleştirdiği için 1939'da Üniversiteden uzaklaştırılmıştır. Yargılandıktan sonra hakları iade edilmiş, fakat ders vermesi yasaklanmıştır. Böhm 1945'de Freiburg'a dönmüş, profesör olmuş ve 1946'da Frankfurt'a gitmeden önce üniversitenin rektör yardımcısı olarak görev yapmıştır. Halen Avrupa'da serbest toplumun kurumsal çerçevesi ve ekonomik düzenin problemleri konusunda araştırmalar yapan bir platform olan Ordo Yıllığı'nın kendisiyle birlikte temelini attığı Eucken ve Freiburg'la yakın ilişkisini Freiburg'dan ayrıldıktan sonra da devam ettirmiştir.

Freiburg Okulu birtakım tanınmış bilim adamlarının ilgisini çekmiş, Almanya ve dışında entelektüel bir ağ oluşturmuştu. Eucken'in asistanı olarak işe başlayan, daha sonra para teorisi ve politikası, konjonktürel dalgalanmalar ve döviz kuru konularında önemli katkılar yapan ekonomist Friedrich A. Lutz'da bu bilim adamlarının arasındaydı. Karl Friedrich Maler, ödemeler dengesi ve para teorisi sahalarda öne çıkmış ve mikro ölçüde ekonomik planların koordinasyonu konusunda yenilik getiren araştırmalarla kendini tanıtmıştır (bu bilim adamları konusundaki mütalaalar ve İngilizce tercüme için bkz. Peacock & Willgerodt, 1989a, 1989b). Eucken ve Böhm ile birlikte bu bilim adamlarının çoğu savaş sonrası Almanya'da ekonomi politikalarının dizaynı konusunda önemli katkılarda bulunmuş ve becerikli bir ekonomik reform pratisyeni ve Neo-Liberalizm taraftarı olan ekonomi bakanı Ludwig Erhard ile yakın ilişki içinde olmuşlardır. Böylelikle 1950'lerde, Freiburg Okulu taraftarları ve onların müttefikleri Nazi Dönemi ve öncesinde biriktirilmiş olan entelektüel sermayeyi çalıştırabilme ve kamusal alana taşıyabilme imkânına sahip olmuşlardır.

Erhard, Freiburg'da ki arkadaşlarıyla 1943, 1944 gibi erken bir tarihte ekonomi politikası konusunda yazdıklarından emin olarak 1958 yılında da şöyle yazıyordu;

“İlk olarak hayatlarını kendi finansal durumlarına ve kişisel arzu ve değerlerine göre yaşamaları için her vatandaşın özgürlüğüne önem verilmelidir. Tüketiciler için özgürlüğün bu temel prensibi, mantıklı olarak, satılabileceğine inandıkları şeyleri üretmeleri ve satmaları için üreticilere tanınacak özgürlükle dengelenmiş olmalıdır.Tüketiciler için özgürlük ve çalışma için özgürlük, açıkça, dokunulmaz temel haklardan kabul edilmelidir. Onlara karşı suç işlemek topluma karşı bir tecavüz olarak kabul edilmelidir. Bu prensipler, eğer kamuoyu her türlü kısmi bencil ilgilerden ziyade onlara öncelik tanımak konusunda hazırlanırsa uygulamaya konulabilir”.

Freiburg ekonomist ve hukukçuları, bilim adamlarına yakışır şekilde diğer ülkelerdeki hemfikir entellektüellerle yakın ilişki içinde olmuşlardır (İtalya’da Luigi Einaudi, ABD’nde Frank H. Knight ve Ludvig von Mises, İngiltere’de Lionel Robbins ve Fransa’da Jacques Rueff). Okul, politik olarak zor yıllarda, dışarıdaki taraftarlarıyla iletişim için bilimsel yolları açık tutmayı başarmıştır. Ve Hitler yönetimindeki Nazi Almanyası’ndan kaçan (özellikle Wilhelm Röpke (1948, 1957, 1960, 1963) ve Alexander Rüstow (1980) gibi) bazı Alman ekonomistler Eucken ve Böhm ile yakın ilişki içinde olmuşlardır.1945’den sonra bu bilim adamlarının Freiburg liberalleriyle entelektüel ve kişisel bağlarını güçlendirmenin faydalarından hoşnut olmuşlardır. Friedrich A. Von Hayek (1899-1992) modern koşullarda klasik liberalizmin rönesansı olacak bir forum olarak 1947’de Mont Pe’lerin Society’i başlattığında Eucken katılması için davet edilmiş ve daha sonra Franz Böhm’de bu foruma üye olmuştur.

Eucken London School of Economics’de bir dizi konferans vermekteyken 1950’de Londra’da öldü (Eucken, 1951). 1960’larda, Eucken’in ölümünden 12 yıl sonra, Hayek Freiburg Okulu’na katılmak için Chicago’dan ayrıldı. Hayek, kişisel özgürlüklerin sağlanması ve korunmasında siyasi idarenin ortak davranışına olan Ordo Liberal inanca ve onların kendiliğinden oluşan düzene karşı, insan eliyle oluşturulan düzenlere olan inançları gibi temel teorik konularda farklı görüşlere sahip olmasına rağmen, açıkça, kendisini Walter Eucken’in halefi olarak görmekteydi.

Ordo Kavramı

Freiburg Okulu’nun temel alanı, (ve sonradan bütün Alman Leo-Liberallerin faaliyetleri) piyasa rekabeti tarafından düzenlenen ve kontrol edilen aslında kendine güveni olan karar vericilerden oluşan serbest toplumu oluşturmak için gerekli yasal-kurumsal unsurlardan oluşan düzendi. Freiburg Okulu taraftarları, modern endüstri toplumunda birbirine bağlı milyonlarca aktörün birbiriyle ilişki kurmasını sağlayacak düzen prensipleri üzerine yoğunlaşmışlardır. Onlar yukarıda belirtilen düzeni oluşturmak için, kişisel mülkiyetin yasal olarak korunduğu, piyasaların kendiliğinden oluşan düzenini tercih etmişlerdir. Onlar, özgür iyi insanların, içinde iyi işler yapabilecekleri sivil devleti tanımlayan Roma felsefik kavramı olan “ordo” kavramını sık sık kullanmışlardır. Bu kavram, aynı zamanda doğal hukukun gerçekleştirilmesini arzulayan doğal ve uyumlu sosyal devleti ifade eden Ortaçağ Hıristiyanlığına ait bir kavramdır. Ordo ideali, anarşi ve kaos karşıtı olarak Avrupa felsefesinde (bu arada Doğu Asya’da) uzun bir tarihe sahiptir. Kavram, sadece, Karl Marks’ın toplumu kapitalizme karşı korumak için burjuva düzenine saldırmasıyla tartışılmaya başlanmıştır. Hepsi değilse de çoğu Marksist, Alman ordo liberallerin başarı, özgürlük ve kapitalist rekabetin çoğu kurumunu yıkıcı olarak şiddetle kınadıkları legal relativizmi tavsiye etmektedirler (Kamenka, Brown & Tay, 1978). Çok yakın zamanlarda, Hayek “düzen”

kavramının otorite, resmi organizasyon ve hiyerarşinin yan anlamı olarak kabul edilmesine gerek olmadığını tekrar vurgulamaktadır. O, açık bir şekilde, insan içgüdüsünün bir etik kurallar ve gelenekler düzeni ve rekabet tarafından ekonomik ve sosyal hayatının disipline edilmesi ihtiyacı içinde olduğu fikrini tekrar kullanmaya başlamıştır. İnsan tarafından oluşturulmayan düzen fikri elbette Adam Smith tarafından mecazi “görünmez el” kavramıyla popüler hale getirilmişti.

Böhm, Eucken ve Grossmann-Doerth, 1936’da, içinde onların daha sonraki çalışmaları için entelektüel temelleri barındıran “Ordo Manifestosu”nu yazdılar. Bu belge, genç Alman demokrasisi, rant kollama monopollerini, karteller ve sendikaların baskı güçleri nedeniyle zor duruma düştüğü ve aşırı dış borç, iç istikrarsızlık ve rekabet eksikliğinin demokratik özgürlüklerini yok ettiği bir zamanda yazılmıştır. Bu üç Freiburg’lu bilim adamının başlangıç noktasında, İskoç Aydınlanması’nın önemli ahlak filozofları olan Adam Smith ve David Hume’ un çalışmaları bulunmaktaydı. Onlar, İskoç liberal yaklaşımının ideallerinin organize olmuş üreticilerin çıkarlarını sağlayabilen demokratik bir süreç, teknik gelişme ve oligopollerle modern endüstriyel toplumda nasıl gerçekleştirilebileceğini sorgulamışlardır. Ordo Manifestosu üstün değerler ve amaçlara sahip olmayan Tarihçi Okulun relativizmini ve tarihsel evrimin belirleyici kuralları şeklindeki sosyalistlerin fatalizmini reddetmektedirler.

Freiburg Okulu taraftarları, böylelikle, güçlü çıkar grupları karşısında modern devletin özgürlük ve refahı sağlamak için yapmak zorunda olduğu şeyleri ifade eden bir kavram geliştirmeye çalışmışlardır. Onların ki, rasyonel düşünceye dayalı uygun alanlar için ekonomi ve hukuka geri dönmek amacıyla oluşturulan bir programdı. “Sadece içsel olarak zayıf insanları haklı bir tehlike olarak görür, onun yüzünden kendi içinde belirsiz ve bölünmüş bir hale gelmeye başlar ve oluşturulmuş gerçeklerin ve mantığın ayık dünyasının korkuları dışında aceleyle mantıksızlık zehirlenmesi ve heyecanlı bir coşku içine dalarlar” (Ordo Manifesto, Peacock & Willgerodt, 1989a: 22-3). Kısaca onlar, özgürlük taahhüdüne dayalı ekonomik rasyonalizmle zamanın problemlerine karşı koymayı tercih etmişlerdir. Eucken 1948 yılında “iktisat politikası Tanrı’nın istediği serbest, doğal düzeni oluşturmalı” diyecek kadar iddialıydı. O, Kant’ın sadece özgür bireylerin istenen ahlaki değerlere sahip olacağı yönündeki ifadelerini kabul etmektedir. Freiburg Okulu’nun bu üç kurucu öncüsü, bireyleri diğer bireylerin keyfi faaliyetlerine karşı koruyacak şekilde hukuk kuralları tarafından dayatılan özgürlük için çalışmışlardır. Aynı zamanda onlar refah artışı için rekabet özgürlüğünü savunmuşlardır (Eucken, 1952: 360).

Ordo Liberaller ekonomik sistemin çeşitli unsurlarının sıkı bir şekilde birbirine bağımlı olduğunun farkındaydılar. Bir piyasadaki müdahaleciler diğer piyasaların işlemlerini ve dolaylı olarak faaliyetleri engellemeye meyillidirlere. Bu ise, geçici müdahalelerin yapılmasının ekonomik büyüme ve etkinlik üzerinde yavaş yavaş bozulmalara neden olabileceğini ifade eder. Bu nedenle, bütün politik-legal ve politik-ekonomik sorunların cevabı ekonomik anayasada aranmalıdır. Böylelikle onlar, rekabet eden karar vericilerin özgürce, kendi kendine ve yerel yönetimlerin müdahalesi olmaksızın karar verebilmelerini sağlayacak yazılı ve yazılı olmayan güvenilir bir kurallar bütünü düşünmektedirler. Onlar rekabet oyunu için sağlam kurallar çerçevesinin tutarlı bir vizyonunu geliştirmişler ve birbirine iyice bağımlı çıkar grupları arasındaki politik güç oyunu anarşisinden korunmayı sağlayacak güçlü bir hükümeti savunmuşlardır. Eğer siyasi irade rekabet oyununun kurallarını korumada başarısız olur ve müdahaleci kayırmacılık politikası izlerse, ekonomik özgürlük ve

refah ve sonuçta demokrasi ortadan kalkacaktır. Weimar Demokrasisi'nin kendi kendini yıkan nesnel sesi böylelikle Freiburg analizi için başlangıç noktası ve motivasyon olmuştur.

Başlangıçtan beri Freiburg Okulu, açıkça, devlet ile bireyler arasındaki gerilimden bahsetmektedir. Zaman zaman, devletten mümkün olduğunca nefret eden ve onu kişisel özgürlüğün düşmanı olarak gören “Manchester Liberalleri”ne benzetilseler de Freiburg Liberalleri iyi yönetimin nasıl olması gerektiği problemiyle uğraşmaları sebebiyle onlardan farklıdır. Onlar, açık bir şekilde, kazanılmış haklarla bir endüstri toplumunda, ekonomik ve sosyal özgürlük için genel ve uzun dönemli çıkarları siyasi iradenin nasıl koruyacağı üzerinde durmuşlardır³.

Freiburg Okulu'nun üyeleri ve çoğu diğer Alman liberaller, Nasyonal Sosyalizmin kollektivizmi hakkında başlangıçtan itibaren önemli tecrübelerle sahiptirler. Bunlardan bazıları, kaybedilen savaştan sonra (Ervin-von-Beckerath Circle olarak bilinir) siyasi idarenin yeni sisteminin planlanması şeklindeki direnç hareketleriyle karışmış halde ortaya çıkmıştı. Gizlilik içinde yapılan bu çalışmaların çoğu, savaş sonrası Almanyasında liberal sivil toplumun yeniden yapılandırılması için entelektüel kurumların oluşturulmasında temel teşkil etmekteydi.

Liberal Düzenin Kurucu Prensipleri

Ordo liberalizmin analitik yaklaşımı ve ana konuları iki savaş arası dönemde ekonomi politikasının oldukça kötü performansından esinlenmiştir. Okul, görüşlerini, çeşitli modelleri taklit etmek yerine tarihi dersler üzerine oluşturmuştur. Eucken'in “Temeller” adlı çalışmasının Almanca orijinalinin 3. bölümü için ikinci başlık onların bilimsel analize yaklaşımlarını karakterize eder: Başkasını gerçekten alıkoymak yerine mantığı ile başbaşa bırakmaktır. Neo-Liberaller imtiyazlara karşı serbest toplumu korumak ve ekonomik ve siyasi gücü sınırlandırmak amacıyla sosyal teori ve tarih arasındaki yakınlık üzerine yeni bir pozisyonu formüle etmişlerdir.

Eucken, evrimsel bir sosyal tarih görüşünü benimsemiştir. Bu yüzden Eucken, sadece hayat standartlarını yükseltmeyi kolaylaştıran kurallar konusunda değil (kuralları verilen sistem içinde bir evrim), aynı zamanda, diğer sistemlerin kuralları ve onların hayat standartları üzerindeki etkileri konusunda da çalışmalar yapmıştır (karşılaştırmalı sistemler). Eucken, henüz, ekonomik sorunların analizi için bütün ekonomi teorisi yapısına ihtiyaç olduğu fikrindeydi. Bu yaklaşımıyla, herhangi bir teori formüle edilmeden önce mükemmel ve tamamlanmış tarihi bir tanımlamanın yapılabilmemesinin mantıklı olarak imkânsız olduğu varsayımıyla teoriye karşı olmaya karar veren Alman Tarihçi Okulu'nu reddetmiştir. Tarihçi Okul, şimdiye kadar ekonomik teorinin, sosyal problemleri çözmek için gerekli siyasi

³ İlginç bir şekilde iyi yönetim konusundaki ordo liberal sonuçlar, 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında aynı sorunlara karşı getirilen Avustralyan konsensusun cevaplarıyla doğrudan doğruya zıtlık teşkil etmekteydi. Freiburg Okulu taraftarları özgürlük ihlali ve çıkar gruplarının güç oyununu Almanya'da sosyal ve ekonomik başarısızlığın sebepleri olarak görmekteyken, Deakin'den itibaren Avustralyan konsensus, çıkar grupları politikası ve kişisel özgürlüklere müdahaleyi çözüm olarak görmüşlerdir (Kelly, 1992: 1-12). Sosyal problemlerin çözümünde hukuk, düzen prensipleri ve tabandan itibaren kendi kendini motive eden rekabet değil, yukarıdan aşağıya yapılan yasalar ve kurucu prensipler ön plana çıkarılmıştır. Avustralyan çözüm, hukuk kuralları içinde özgür bireylerin kendine güvenerek mutluluk peşinden koşmaları değil, fakat devletten ücretsiz yiyecek ve koruma isteyen bireylere hizmet veren kollektif faaliyetti. Ancak, 1970'lerin sonlarından itibaren Weimer fiyaskosunun yayılmaya başlamasını takiben Avustralyan konsensus yıkılmaya ve bu anlayış Freiburg düşüncesiyle benzer özellikler taşımaya başlamıştır.

müdahaleler ve politika geliştirmede kullanılacağını iddia etmiştir. Eucken bu görüşe zıt bir şekilde, özgürlükleri koruyan bir yönetim tipiyle ilgilenmekteydi.

Eucken, ekonomik teoriyi sırf teori olduğu için onaylamaz. O ve Freiburg Okulu'nun diğer üyeleri, mükemmel fakat gerçek dışı varsayımlara dayalı modelleri kullanmamışlar ve toplumu ilgilendiren önemli konulardan izole edilmiş bir ekonomik teoriyi dikkate almamışlardır. Eucken, Lord Robbins'in "analiz araçlarımızın mükemmelleşmesinin heyecanı içinde, onların gerektirdiği çerçeve çalışmayı ihmal etme eğilimine yöneldik" şeklindeki görüşüne katılmaktadır (Eucken, 1948/65: 197)⁴.

Eucken aşağıdaki düşüncelerle analizine başlamıştır:

"Eğer biz dünya ve insanoğunun karmaşık yığınları, istihdam çeşitleri ile ilgili aktivitelerin farklı modelleri ve malların alımı gibi konularla ilgileniyorsak, sormamız gereken ilk soru, bütün bunlar bağlamında düzen ve sistemin ne olduğudur..... Bir merkezi otorite mi günlük hayatı doğrudan etkiler ya da pekçok bağımsız birey kendi kararlarını mı verir? Eğer çoğu kişisel ekonomik birim kendi planlarını bağımsız olarak yaptığını düşünürse, bu durumda değişim ilişkileri sisteminin formu hakkında sorular gündeme gelecektir".

Eucken iyi işleyen bir piyasa ekonomisi oluşturmayı sağlamak için mecburi olan aşağıdaki temel "kurucu prensipleri" (köklü kurumlar) şart koşmuştur:

- özel mülkiyet
- sözleşme özgürlüğu
- taahhüt ve faaliyetlerden sorumluluk
- açık piyasalar (giriş ve çıkış özgürlüğu)
- parasal istikrar
- ekonomi politikasının sürekliliği

İlk üç prensip David Hume'dan Adam Smith'e İskoç Aydınlanması'nın politik iktisatçılarınca rekabetçi kapitalist ekonominin temel kurumları olarak ele alınan konularla oldukça yakındır. Klasik politik iktisatçılar, özel mülkiyetin tek başına, yeni buluşlar ve risk almayı sağlamak ve bununla beraber "vatandaşların mülkiyeti"nin bireysel özgürlüğünü güvenceye almak için gerekli motivasyonu sağlayabileceğini biliyorlardı. Onlar, aynı zamanda, serbest sözleşmelerin gönüllü değişim ve bilgilerin kullanılması ve en iyi yönetimini garanti eden dayanışmaya dayalı piyasa sisteminin en temel yapıtaşı olduğunu ve bu sorumluluğun kişisel faaliyetlerin düzenlendiği piyasa sisteminin temel faktörü olduğunu biliyorlardı. Eucken, bunlara başka prensipler ilave etmiştir. Çünkü endüstriyel ve işgücü faydaları ve sanayi ağının başlangıcında düşünülenden çok daha fazla siyasi müdahale üzerine yoğunlaşmış bir modern demokrasi, hakkıyla fonksiyonlarını yerine getirmek için, piyasa sistemini daha iyi koruyacak araçlara ihtiyaç duymuştur. Eucken'in ilave prensipleri, kuşkusuz, Weimer Cumhuriyeti'nin

⁴ Eucken "ayırıcı soyutlama" (192: 107) veya "önemli belirgin özelliklerin soyutlanması" olarak metodunu geliştirirken Edmund Hursel gibi filozoflar üzerinde önemle durmuştur. Eucken bunu, farklılıklarını göstermek amacıyla, çoğu fenomen için genel olan şeyi tanımlamaya çalışan "genelleştirici soyutlama" ile karşılaştırmıştır. Bunun yerine, o, 'a priori' tümevarımsal akıl yürütmeye yönelik sınırlı sayıda çalışmalardan önemli dersler çıkarmaya çalışmıştır. (Eucken'in bu metodu, kişisel özelliklerin ortaya çıktığı tarihsel gerçek ve fenomenlerin gözlenmesiyle başlar ve bu kişisel özelliklerin ideal tiplerinin oluşturulmasıyla sona erer)

başından sonuna lobicilik, faydacı müdahalecilik, on yılın başlangıcındaki tehlikeli enflasyonla 1920'lerin çıkar grupları politikası ve kısıtlı ekonomik kayıtlardan esinlenmiştir. Bu sayılanlar piyasa sisteminin uygun şekilde fonksiyonlarını yerine getirmesine imkân bırakmamış ve çok sayıda bireyin bağımsız kararlarının doğal koordinasyonunu engellemiştir. Sonuç, yaygın başarısızlık hissi ve sonunda Nasyonal Sosyalist rejim döneminde özgürlük ve barışın yokluğu olmuştur.

Açık piyasalar prensibi incelemesinde, Eucken, açıkça, rekabetin siyasi idare tarafından korunması gereken bir kamu malı olduğunu belirtmiştir. Kapalı piyasalara karşı yasak, özel mülkiyet kurumunu, ekonomik ve sosyal suiistimallerden koruyan bir kontrol mekanizması sağlar. Ona göre “sosyal problem” (refah ve yoksullukla ilgili) ve piyasa ekonomisi ile ilgili popüler rahatsızlık, gerçekten rekabetçi bir düzenin çerçevesini kurmak ve korumak için devletin başarısızlığını yansıtan eksik rekabetin sonuçlarıydı. Örneğin kartellere toleranslı davranılması bu başarısızlığın sebeplerindendir. Eucken, aynı zamanda fiyat istikrarının piyasa düzeninin önemli bir parçası olduğunu savunmuştur. Çünkü, bu tek başına, enflasyon nedeniyle gizlenen veya çarpıtılan göreceli fiyatların yönlendirdiği kişisel piyasa katılımcıları tarafından rasyonel ekonomik kararlar alınmasını sağlayacaktır. Eucken, bunun yanı sıra, ihtiyari politikalarındaki sık değişikliklerin, kişilerin amaçlarını gerçekleştirmelerini imkânsızlaştıracak şekilde, kişisel beklenti ve planları karmaşık hale getireceği gerekçesiyle, ekonomi politikasının istikrarını da benimsemiştir⁵.

Bu temel kurucu prensipler, Eucken'in “düzen politikası” (ordnungspolitik) dediği yapı içinde siyasi idare tarafından temin edilmeliydi. Çoğu durumda, Eucken, sosyal tarihçi Douglas North tarafından ortaya konan, kurumsal düzenlemelerin modern kapitalizm ve beklenen ekonomik büyüme için temel olduğu ve bu durumun kişisel mülkiyet gibi kurumların korunmasında önemli ölçek ekonomileri için iyi olduğu şeklindeki sonuçları beklemekteydi (North & Thomas, 1973). Eucken, siyasi idare tarafından, rekabetçi piyasa sürecinin, anarko-kapitalistlerin sınırsız Laissez Faire'i anlamında değil, yasal bir çerçeve içindeki Laissez Faire anlamında serbest bırakılması halinde bu anayasal prensiplerin sağlanacağı sonucuna varmıştır.

Eucken'in ekonomi politikasının temel düzenlemeleri konusundaki sonuçları arkadaşları tarafından paylaşılmıştır. 1933 gibi erken bir tarihte, Grosman-Doerth rekabetçi düzeni yıkma eğiliminde olan ve yasa yapıcı ve düzenleyici süreç tarafından onaylanan, onların kendi kural ve nizamlarını geliştirdikleri “ticaret toplumunun kendini oluşturan hukuku” dediği şeye dikkat çekmektedir. Böhm, kartel düzenlemeleriyle piyasaların kapanmasına yönelik özel girişimleri kınamak için Alman Kartel Bürosu'ndaki tecrübelerini belirtmektedir. Böhm yaygın olarak ifade edilen, kartellerin genel sözleşme özgürlüğü çerçevesinde hoşgörülmesi gerektiği görüşüne karşı çıkmıştır. O, kartellerin üçüncü birimin rekabet özgürlüğünü tamamen ortadan kaldırdığını belirtmiştir. Eucken gibi o da, kamu desteği almış düzenlemeler vasıtasıyla piyasaların kapanması gerçeğine karşı çıkmaktadır. Çoğu durumda Böhm ve Eucken, Mancur Olsen (1982) ve Kamu Tercih okulunun bazı sonuçlarına önceden ulaşmıştır.

⁵ Serbest piyasa ekonomisinin kurumlarına ilişkin ordo liberal katalog, Weimar Cumhuriyeti'nin çöküşünü sağlayan politikadan farklı olmayan ekonomi politikasında baskı gruplarının hakimiyeti ve düşük ekonomik dinamizmi korumayı amaçlayan Avustralyan koalisyon partilerinin 1992'deki ekonomik sorunlarla mücadele programında ele alınmıştır.

Ordo Liberal okulun temel prensibi, hukuk tarafından korunması, geliştirilmesi ve desteklenmesi gereken rekabetin ekonomik sistemin anayasal bir unsuru olarak tanımlanmasıydı. Ordo liberaller bu tür hukukun yapıcısı ve uygulayıcısı olarak siyasi idareyi görmüşlerdir. Onların tecrübeleri oldukça yakın zamanlarda hukukun özel koşullarına ilişkin eğilimleri yasalaştırma çabalarını kısıtlamak için onlara yol gösterici olmuştur (Benson, 1990). Freiburg Okulu, güçlü fakat sınırlı bir siyasi iradeyi savunmuştur: Monopollere ve baskı gruplarına karşı koyacak kadar güçlü, fakat hukuk kurallarıyla sınırlanmış bir siyasi irade. Alman Neo-Liberaller, rekabet özgürlüğüne yasal bir statü vermenin, hukuksal anlamda ekonomik sistemler ve ekonomik sistemlerin birlikteliğine dayalı düşünceler bakımından gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum, tamamen pozitif ekonomik “value-free” sistem içinde yapılamazdı. Temel değer, yani özgürlüğün, şart koşulması gerekliydi. Böhm, bu temel üzerinde bir ekonomik anayasa kavramı geliştirmiştir. Böhm otonomi ve güç meseleleriyle ilişkin olarak kendisinin ekonomik anayasa kavramı ve özgür bir toplumun politik anayasası arasındaki yapısal benzerliklerden destek aldı. Politik bir anayasa altında elbette kanun yapana yetkinin verilmesi gereklidir. Bununla birlikte yasama özerkliği gücün kötüye kullanılmasına zemin hazırlar. Locke’den Montesquieu yandaşlarına köklü bir gelenek olan gücün kötüye kullanılmasını önlemek, en azından sınırlamak için, anayasal kuvvetler ayrılığının olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Ordo Liberalizmin Başarıları

Ordo liberalizmin temel felsefesi, kurumlardan yoksun olan ve sadece pozitif ekonomi üzerinde yoğunlaşan 20. yüzyılın temel Anglo-Amerikan ekonomisinden ziyade özgürlük gibi değerlere ve bunların kurumsal desteğine dayanan klasik politik ekonomiye benzemektedir (Hutheison,1979:433). Bu durumda, Robbins’in klasik politik ekonomiyi çağdaş ekonomik kuram ile karşılaştırması da ordo liberal okula dayanmaktadır: Onların Ekonomik Özgürlük Sistemi kavramı, hassas laboratuvar modellerinden daha dinamik ve gerçektir (1952/61:16). Kurumlar hakkındaki spekülasyon değer yargıları içermek zorundadır, çünkü kurumlar hiçbir zaman değerden yoksun değildir. Bu yüzden ordo liberal tavır, ekonomik politikada pragmatik bir çıkarı yansıtmaktadır ve özgürlük ve refaha katkıda bulunan kurumsal bir çatıyı savunan müdahaleciliğe ve birlikçiliğe karşı açık bir tercih yapmaktadır.

Bu politika meyli, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonraki Freiburg’un politika tavsiyeleriyle belgelenmektedir. Eucken ve Böhm, ilk önce batının askeri hükümetlerine İngiliz ve Amerikan Hakimiyet Alanları Ekonomik Yönetim Bürosu’nun başı olarak görev yaşamına başlayan Ludwing Erhard’a danışmanlık yaparak hizmet etmişlerdir. Daha sonra Federal Cumhuriyet’in Ekonomi Bakanlığı Danışma Makamı 1948’de kurulduğunda bu göreve atandılar. Eucken, Danışma Makamı’nın piyasa yanlısı çoğunluğunun önde gelen aydını konumuna gelmiştir (Giersch, 1988:8). Bu çoğunluk, reformların, Erhard’ın paylaştığı ve gerçekliğe dönüşmesinde katkıda bulunduğu bir duruş anlamına gelen çok daha etkin bir ekonomi ve üretkenlik patlamasına yol açacağı görüşünden yanadır. Böhm, federal meclisin bir üyesi oldu ve çıkar gruplarının henüz ele geçiremediği rekabet yanlısı ticaret uygulamaları yetkinliği oluşturmak suretiyle Almanya’nın anti-tröst düzenlemelerine büyük etkide bulunmuştur. Bu başarıya kısmen Alman Kartel Bürosu’nun bağımsızlığı ve bunun serbest rekabet ilkesine dayanması, kısmen de Alman ekonomisinin uluslararası rekabete olan görece açıklığı neden olmaktadır. Her halde savaş sonrası Batı Almanya’nın oluşum süreci, Freiburg Okulu’nun güçlü izlerini taşımaktadır. Fakat 1960’ların ortalarından beri bu etki azalmıştır.

Uygulamaya ilişkin bu etkinin dışında, gelişmenin sonradan anlaşılması, okulun en azından beş çözümlenmeye ilişkin başarılarını ortaya çıkarmaktadır.

İlk olarak bu, birlikçi ekonomik planlamanın iyi kurulmuş kurumsal zeminli eleştirisini formüle etmiştir. Bu, 1930 ve 1940'larda bir çok ekonomistin hala merkezi planlamanın kuramsal olarak mümkün olduğunu düşündükleri zaman Avusturya Okulu tarafından bağımsız bir şekilde yapılmıştır.

İkinci olarak okul, bir piyasa sisteminin işleminde kurumların önemini göstermiştir. Bu durum, dönemin, kurumların önemine kayıtsız basmakalıp ekonomisine tamamen zıttı. Savaş sonrası ağır basan kuramcılar, kamu veya özel mülkiyet ya da piyasa sisteminin etkinliğini artırmaya yönelik mikroekonomik reform konularında söyleyecek hemen hiçbir şeye sahip değildi. Tersine, bürokratik planlı ekonomik eşgüdümü, piyasanın rekabetçi açmazına doğal olarak üstün görüyorlardı. Ordo Liberaller, serbest rekabet kuralları oluşturmaktan yanaydılar; fakat, çağdaş, evrimci anayasal ekonominin aksine, konuları, değişik kural dizinleri arasındaki bir tercih ya da kuralların evrimi çerçevesinde çözümlemediler.

Üçüncü olarak özgürlüğe ileri düzeyde bağlılığı ile okul, kurumların kaçınılmaz dayatmacı doğasına eğilme ve onu kabullenme konusunda daha sonraki yaklaşımlardan daha az soruna sahipti.

Dördüncü olarak okul, piyasa seyrini yönlendirme olanağına karşı büyük ölçüde şüpheliydi. Ağır basan Anglo-Sakson ekonomisinin hem mikro hem de makro düzeyde akılcı müdahalenin sınırlarını kavrayabilmesi kesinlikle çok daha uzun sürmüştür.

Son olarak yapılandırma ve sosyal kurumları uyarlamada göz önünde bulundurulması zorunlu olan sosyal düzenin çeşitli alt sistemleri arasındaki etkileşim yüksek ölçüde vurgulanmıştır. Sivil ve ekonomik özgürlüklerin birbirine bağlı olması, örneğin savaş sonrası ilk yıllarda Almanya'nın gelecek, politik ve ekonomik düzeni üzerine yapılan kamu tartışması sırasında büyük rol oynamıştır. Daha sonra Böhm, sosyalist merkezi planlama ile kanun görüşüne şiddetle karşı çıkmıştır (Böhm, 1950/80). Bu, Eucken'in düzenler-arası bir etkileşim olduğu önermesinin bir uygulaması idi.

Freiburg Okulu'nun katkıları, tutarlı ve değişmez bir doktrin oluşturmamaktadır (Freiburg'un liberal ruhuna yabancı bir kavram). Onların uzun zamandan beri süregelen liberal geleneğin bir uzantısı oldukları söylenebilir. Klasik liberal yazarların yaptığından daha fazla kurumlar ve yasa üzerine odaklandılar ve bazı bakımlardan çağdaş Anglo-Sakson liberalizminden farklılaştılar. İyi yasal yönetimin ve yetenekli sivil görevlilerin özgür toplum adına başarabileceğine, çağdaş kamu tercihi çözümlenecileri olan Friedrich von Hayek veya Milton Friedman'dan daha fazla inanmışlardır. Onların iyi yönetim olasılığına olan katı biçimde sınırlı inançları, iyi yönetim yolunu açan uzlaşmaya dayanan ve yasal olan düzenlemelerin tasarımı hakkında daha açık, faydacı ve dikkatli düşüncelerine yol açmıştır. Mükemmel olmayan – hatta kötü – yönetimin var olduğu ve varlığını koruyacağı bir dünyada, ordo liberal gelenek, yönetimi yeniden şekillendirmeye yönelik bir ilham olabilir. En azından Alman genç-liberaller, kurumların insan davranışını nasıl belirlediği ve yeni sosyal şekillenmenin, kurumlara yeniden biçim vererek ve birlikçi denetim küresini sınırlandırarak başlamasının zorunlu olduğunun farkındadırlar. Doğru kurumlara dayanmayan yeni piyasa oluşumu çok çabuk tekrar bozulabilir. (Reagan ve Thatcher'in yeni oluşumlarında olduğu gibi)

Sonraki Gelişmeler

Freiburg Okulu'nun akademik ve politik üstünlüğü Eucken'in ölümünden sonra ve Anglo-Sakson kuramsal ekonomisinin Almanya'da giderek benimsenmesiyle zayıflamış olsa da, gelenek sürmektedir. Hukuk ve ekonomi alanlarında, farklı konumlarda ve başından beri dar ve tek parça bir öğretinin ortaya çıkışını engelleyen bireyselliğe aynı bağlılığıyla yaşamaktadır.

Yeni engelleri aşmayı teşvik etmek ile ordo liberal geleneği sürdüren bir araştırmaya en güzel örnek, şüphesiz Friedrich A. von Hayek'ti. Böhm'ün "Piyasa Ekonomisinde Yasanın Kuralı" (1966/89a), Hayek'in "Yasanın ve Eylemlerin Düzeni" (1967b) ile birlikte değerlendirildiğinde, devamlılık açık bir şekilde görünmektedir. İkincisi, Hayek'in, doğal bir düzen olarak piyasa sistemi ile bireysel hukuk dahil onun yasalara ilişkin kurallar sistemi arasındaki ilişki üzerindeki çözümlemesini derinleştirdiği zihni gelişiminin başlangıcına damgasını vurmuştur. Hayek'in çözümlemesi Freiburg'un hukuk ve piyasa ekonomisi üzerine önceki yazılarına aşina olanlara açık bir şekilde bir "Freiburg İlhamı" veren "Hukuk, Yasama Faaliyeti ve Özgürlük" adlı eseriyle son noktasına varmıştır.

Hayek, kendi Avusturya nesneliliği zemininden çıkan teşvik edici yenilikçi sezgilerle ve bilgi sorunu üzerindeki vurgusuyla konuya katkıda bulunmuştur: Belirli, üretken bilginin sınırlandırılmasının ekonomik kıtlık temelinde olduğu sezgisi. Eucken en azından belli bir ölçüde, akılcı unsurlarıyla Neo-Klasik ekonomiyi benimsemek suretiyle Tarihçi Okul'dan kendini uzaklaştırmıştır; fakat Hayek neo-klasik yaklaşım ile ilişkisini kesmiş ve bilginin rekabetçiler tarafından kullanılmasında ve uygun kurumların evrimindeki yeni kuramsal sezgiler bulmuştur.

"Keşif usulü" olarak Hayek'in rekabet kuramı, temel "rekabet etme özgürlüğü" kavramına dayanan rekabet politikasıyla kuramsal ve anayasal denklige sahiptir. Hayek, keşif ve yenileşmeden yana olan ve Harvard Okulu'nun iyi bilinen "yapı-yürütme-performans örneği"nden farklılaşan rekabet politikalarına ilham vermiştir. Bunda Hayek, Eucken ve öğrencilerinin görüşlerine oldukça yaklaşmıştır, fakat rekabetin sadece dinamik ekonomi için değil, aynı zamanda bireysel özgürlük için de önemli olduğunu ifade etmek suretiyle etkinliğe karşı Neo-Klasik anti-tröst politika yönlendirmelerinden uzaklaşmıştır.

Hukukta devamlılık ve ordo liberalizmin daha fazla gelişmesi, hem anayasal hukukta hem de anti-tröst hukukunda Böhm'ün en seçkin öğrencisi olan Ernst-Joachim Mestmöcker ile şu anda yakından ilişkilidir (Örneğin, Mestmöcker, 1973/74 ve 1980).

Farklı bir açıdan bakıldığında, Alman ordo liberaller, toplumun geliştirmek zorunda olduğu ve özgürlük ve refah çıkarıyla büyüttüğü, "hafif kültürel teknoloji" ye (kurumlar, kurallar, bireysel tutumlar) dikkat çekmiştir. Ahlaki ve refaha yönelik kurumsal yapılar, sermaye malları ve doğal kaynaklar gibi "donanımın gelişimi"nden daha üstü kapalı olabilir, fakat ekonomik gelişim için daha önemlidir. Kurumlar, alış-veriş ve yenileşme harcamalarının azalmasına katkıda bulunur ve herhangi belirli bir toplumda gerçekleşebilen uzmanlaşmadan elde edilen kazanımları derinden etkiler. Potansiyel iş ortakları arasındaki güven eksikliğini yansıtan belirsizlik nerede büyükse, orada kredi düşük olacaktır ve birçok potansiyel olarak zenginlik yaratan işlemler uygulamaya konmayacaktır. Refahın, artan bir şekilde büyüyen iş-bölümüne, hizmetlere, hızlı değişen ürünlere, yenileşmeye ve piyasa fırsatlarına hızlı cevap

vermeye dayandığı bir zamanda, kurumsal yapılar daha da önemli hale gelmektedir. Bu yüzden temel Freiburg çağrısı şu anda büyük bir bağlantı önümüze koymaktadır.

Alman neo-liberaller, Milton Friedman'ın daha sonra siyasi idarenin rolü olarak koşullarını belirlediği bir tanımlamaya yaklaşımlardır: Hukuk ve düzeni korumuş, mülkiyet haklarını tanımlamış, mülkiyet haklarını ve ekonomik oyunun diğer kurallarını zamana uyarladığımız araçlar olarak hizmet vermiş, kuralların yorumuna ilişkin ihtilaflarda hüküm vermiş, sözleşmeleri uygulamış, rekabeti arttırmış, parasal bir çatı sağlamış, teknik tekellere karşı koymaya ve siyasi müdahaleleri haklı çıkarmak için yeterince önemli olarak görülen dışsallık etkilerinin üstesinden gelmeye yönelik etkinliklerle ilgilenmiş, deli veya çocuk, sorumluluktan muafları korumakta özel hayırseverliği ve özel aileyi bütünlemiş bir siyasi idare – böyle bir siyasi idarenin açıkça yerine getirmesi gereken önemli işlevleri vardır. Tutarlı liberal, anarşist değildir (Friedman, 1962:34).

III . REFAH DEVLETİ ve BİR LIBERAL DÜZEN

Farklı ordo liberallerin değişik cevaplar verdiği bir politika konusu, rekabetten az faydalananların refahını devletin sağlaması gerektiği ölçüdür. Bu Almanya'da “sosyal sorun” olarak adlandırılan konunun etrafında döner⁶. Eucken'in ilk tepkisi, 19. yy'daki erken sanayileşme ile karşılaştırıldığında sosyal sorunun olumsuz yönde değişmiş olduğunu söylemek olmuştur. Belirtilmiş olduğu üzere, tatmin etmeyen bir gelir dağılımını, bazılarının gelir çıkarları sağlayan ve diğerlerini fırsatlardan yoksun bırakan yetersiz rekabet ve tekellerin sonucu olarak teşhis etmiştir. Aynı ayrı sosyal hastalıklara ilişkin çabaların sonuç verdiğini ve düşkünlük veya gereksinim içinde bulunan kişilerin insan gibi yaşamalarını sağlayan bir düzen isteme hakkına sahip olduğunu savunmuştur (Eucken, 1952:314-15, bizim çevirimiz). Yeniden dağılıma ilişkin politikanın, kendinden sorumlu olmayı ve yapılan hareketleri taahhüt etmeyi gerektiren serbest piyasa rekabetinin düzenleyici ilkelerine müdahale ettiğini görmüştür. Tüm bunları göz önüne almak suretiyle temel bir kavram olarak ordo liberalizm, ekonomik politikanın bir bütün olarak toplumdan yana sonuçlarla ilgili rekabet kurallarına bağlı kalması, belirli topluluk, kişi veya tasarımlara yönelik olmaması gerektiğidir.

Bununla beraber Eucken, sosyal politikayı, büyük sosyal dengesizliklerin piyasa ekonomisinin düzgün çalışmasına zararlı olduğu zemininde ikinci planda bir “düzenlemeye ilişkin ilke” olarak görmüştür. Çalışanları korumaya yönelik tedbirleri desteklemiş ve çalışanların yaşam standartlarını ve maddi güvenliklerini sağlamayı sendikaların görevi olarak görmüştür. Fakat o, eğer bireylerin yoksulluğa karşı korunması ve maddi güvenliklerinin sağlanması gerektiği düşünülürse iyi işleyen bir piyasa ekonomisinin önemini unutmamayı sürdürmüştür. Herşey, bir düzen açısından düşünmenin sosyal davranışlarla bütünleşip bütünleşmemesine bağlıdır. Eğer konuyla ilgili karar vericiler düzen ve özgürlük için eş-zamanlı çabalıyorlarsa, o halde büyük Avrupalı düşünce geleneği olan insancıl toplum ilkesini yerine getiren özgür, düzenli bir toplum oluşturmak mümkündür (1952:323-4, bizim çevirimiz). Tabii ki Eucken, piyasa sürecinin genelde kabullenilmesi gereken eşit olmayan sonuçlara yol açtığını görmüştür. Sosyal sorunla ilgili olarak, gelir adaletsizliklerini

⁶ “Sosyal sorun” düşüncesi, bireysel refah ve ücret arasında daha yakın bir bağlantı kurmaktadır ki bunda refah devleti teriminin sıklıkla hükümetin bireysel refahtan sorumlu olmasını ima ettiği Anglo-Sakson geleneğinden daha fazla sübvansiyona ilişkin bir tutum vardır. Almanya'da piyasanın rolü ve ekonomik gelişim, ailenin maddi refahının merkezine alınır. Bismark'ın refaha ilişkin yeniden oluşumlarından sonra devlet, Anglo-Sakson ülkelerde olduğundan daha fazla miktarda “son çarenin kaynağı” olarak görülmüştür.

düzeltilmenin karşısında olan mutlak yoksulluğun yok edilmesi üzerine odaklanmıştır. İşte bu yüzden açık rekabeti, büyümeyi hızlandırmanın ve fırsatları gelir sıralamasının alt sıralarında bulunanlara yaymanın aracı olarak göstermiştir.

Geçmişten beri Freiburg Okulu'na yakın olan bazı yazarlar, savaş sonrası yeniden dağılıma yönelik Alman politik sisteminin eğilimine karşı çıkmıştır. Bu yüzden Wilhelm Röpke 1950 gibi erken bir zamanda gelirin yeniden dağılımının ve sübvansiyonların çok ileri gittiği konusunda uyarılar yapmıştır. Transfer ödemelerinin büyümesini sağlama alan güçlü popülist baskılara karşı uyarılmış ve serbest demokrasinin bugünkü şeklinin sistematik bir zayıflığı olarak bu olguyu kamu tercihi kuramından çok daha önce keşfeden Transfer Devlet'ten bahsetmiştir (Röpke, 1948,1960).

Bütünüyle Freiburg Okulu'nun düşüncelerine yakın olmuş diğer yazarlar, çağdaş, demokratik bir toplumun bir ölçüde yeniden dağılım ile ilgilenmesinin zorunlu olduğunu düşünmüşlerdir. Bu yüzden ekonomi bakanlığında uzun vadeli en yüksek sivil görevli olarak etkili olmuş Alfred Müller Armack, "sosyal piyasa ekonomisi" düşüncesini türetmiş ve kamu refahı koşullarını savunmuştur. Batı Alman ekonomisi savaş sonrası süreçten çıktığında ve refaha yönelik baskı toplulukları tekrar oluştuğunda, serbest rekabet ile yeniden dağılım arasındaki tutarsızlık belirginleşmiş ve ordo liberal kuram ile "sosyal piyasa" uygulaması arasındaki sınır, gerçek piyasa paylaşımına dayanmaktan uzaklaştırılmıştır. Bu yüzden yeniden dağılıma olan bağlılık giderek ordo liberalizmden kalan mirası eritmiş ve düzenlemeci-birlikçi kültürün giderek yeniden ortaya çıkmasına katkıda bulunmuştur (Bemhoz, 1979; Giersch et al., 1992).

Birçok Alman liberal yazarlar, kamu refahına bağlılığın ordo liberallerin kafalarındaki piyasa ekonomisi olduğu ve "ekonomik mucize"den giderek "Öro-katılma"ya doğru kayışın bu değişime bağlı olması konusunda uyarılmışlardır. Bu yüzden, Ordo Yıllığı'nın editör yardımcısı Walter Hamm, refah devletinin son noktasına geldiği konusunda uyarıcı çok kaynaklı makalesini 1981'de yazdırmıştır (Peacock & Willgerodt'da çevrildi, 1989a:171-94). Sosyal olarak yararlı olması düşünülen tedbirlerin anti-sosyal sonuçlara sahip olduğunu göstermiştir. Ve hükümetin "düzen politikası" ilkelerine bağlı kalma başarısızlığının refah bağımlılığının asıl sebebi olduğunu gösterdiğinde Eucken'in orijinal konumuna geri dönmüştür. Örneğin hükümet enflasyona neden olduğunda, riskten kaçınıp mantık ileri sürdüğünde, fiyatları düzenlediğinde, iş piyasası düzenlemeleriyle işsizliği artırdığında ya da çalışma ve tasarruf teşviklerini yok eden eşitlikçi politikalar izlediğinde, refah transferlerine olan gereksinim artar. Eucken'in tahmin ettiği üzere sürekli zenginliğin ve özgürlüğün yozlaşmasını sağlayan davranış kalıplarını refah devletinin tekrar tekrar aştığını, Hamm de açık bir şekilde görmüştür. Sadece ekonomik düzene ilişkin esas ilkelere olan geri dönüş, bunun sonuçlarına çare olabilir.

Ordo liberalizm geleneği ve ruhuyla Walter Hamm, toplumun iyi durumda olmasının sadece devletten kaynaklanabileceği yaygın düşüncesinden türeyen politikanın yeniden yönlendirmesine çağrı yapmaktadır (p.189). Birçok tedbirle refah devletinin devam eden ilerlemesine bir nokta konulması gerektiğini önermiştir.

- Seçmene, bireysel özgürlüğün (ve bürokratik gözetimden kurtuluşun) herşeyi kucaklayan devlet "bakım"ı norm olduğu an mümkün olmadığını açıklamak.

- Politikacıları, yeniden dağılımı savunan çıkar gruplarının lobiciliğine dayanmaya teşvik etmek için kapsamlı yeniden dağılım politikaları altındaki halkı seferber etmek ve sosyal refah programlarının uzun vadeli etkileri konusunda halkın bilincini artırmak.
- Özellikle yüksek gelir vergilerinin etkisiyle çalışma isteğini artırmak amacıyla vergi sisteminin yeniden şekillendirilmesi.
- Ücret ve vergi politikalarından iş oluşturmaya yönelik engelleri temizlemek ve değişik iş sınıflarına olan etkilerinde vergilendirmeyi tarafsız bir duruma getirmek.
- Bireysel refahın başlıca risklerine karşı zorunlu sigortayı elde bulundururken, refah koşullarını merkezi hükümetten yerel yönetimlere taşımak (örneğin kazalar ya da sağlık).
- Önemli konumlara sahip imtiyazlı işçi topluluklarının (örneğin pilotlar), diğer birçoklarında işsizliğe neden olduğundan belirli şirketleri yüksek iş masraflarına sevk eden sözleşmelere yönelmesine izin verilmemesini sağlamak.
- Birçok düşük verimlilikteki çalışanların işlerini yok etme zemininde sendikaların eşitlikçi ücret politikalarına karşı koymak.
- Enflasyona karşı mücadeleye bağlı kalmak adına ordo politikasının temel ilkelerine geri dönmek.

IV. EKONOMİK DÜZEN ve AÇIKLIK

Orijinal Freiburg Okulu, temel konumunu 1930'lar ve 1950'ler arasındaki ulusal ekonomik sistemlerin görece olarak kapatıldığı bir zamanda geliştirmiştir: Uluslararası ticaretin rekabetçi etkilerine ve sermaye hareketlerine büyük ölçüde kapalı, yetenekli kişiler ve girişimlere, yeni ürünlere ve süreçlere, görece yavaş yenileşmeden dolayı teknik olarak kapalı. Bu, Freiburg Okulu taraftarlarını yönetim ve yaşamadan daha düzgün rekabetçilik için destek aramaya teşvik etmiştir. Şu sıralar uluslararası rekabete ve yenileşmeye açık bir sistemde güçlü bir yönetimin düzgün bir rekabetçi düzen sağlamaya gerekliliğinin artık bütünü olmadığı gösterilmiştir (Giersch, 1988:5). Dünya çapında rekabet ve yenileşme, tekelleri kırmakta ve bu yüzden Freiburg Okulu'nun savunduğu gibi güçlü bir hükümete olan gereksinimi azaltmaktadır.

Bu savda kesinlikle zorlayıcı bir gerçek vardır. Açıklık, iyi işleyen bir piyasa ekonomisi için çok önemli kabul edilmiştir. Zaten her halde, ordo liberal dizindeki açık pazarların oluşumcu ilkesi, yönetimin piyasaları uluslararası rakiplere ve yenilikçilere açık tutma zorunluluğunu içermektedir. Daha önemlisi, ulusal ekonomilerin artan bir şekilde uluslararası düzeye açılması ve daha hızlı teknik değişim, ekonomik düzene şu anda yeni bir rol vermektedir:

- Artan küreselleşmeyle birlikte sermaye, yüksek teknik ve öncülük becerileri ve teknoloji, ülkeler arasında artan biçimde hareketli olduğundan; iş ve yönetim işletmeleri gibi uluslararası rekabetçiliğe erişim, sınırlar boyunca kolaylıkla hareket edemeyen bu üretim unsurlarının görevidir (Kasper, 1992b). Kendi öz çıkarı çerçevesinde siyasi iradeler, hareketli üretim unsurlarını, bunlara kendi yönetim alanlarındaki rekabetçi döngü oranlarını kazandırmak suretiyle çekmek ve korumak zorundadırlar. Şu anda bu, artan bir şekilde siyasi iradenin düzenlemeci-yasal sisteminin ve vergilendirmenin önemli bir rol oynadığı uluslararası yönetim sistemleri rekabetine yol açmaktadır. Diğer bir deyişle küreselleşme, rekabet yanlısı bir ekonomik düzene olan yeni talepler yaratmaktadır.

- Sabit maliyet ve risklerin sıklıkla yüksek olduğu ve şirketlerin küresel ölçüde yeni bir ürünü anında pazarlamasıyla yenileşme maliyetlerini telafi etme baskısı altında olduğu teknik olarak hızlı yenileşen bir dünyada, açık ve şeffaf kurallar sağlayan politika kurumları üzerinde yüksek bir prim vardır. Teknik ve endüstriyel değişim, eğer sıkı ve güvenilir bir düzende işleyebilirler iş ve diğerleri tarafından daha iyi bir şekilde başarılabilir. Yenileşme ve bunun getirdiği başarı olasılığı, büyük ölçüde resmi ve gayri-resmi kurallar çerçevesine ve piyasa yanlısı kurumlara dayanmaktadır.

Bu yüzden ordo liberal yaklaşımın şu anda yüksek bir ilgiyi hak ettiğini belirtmek zorundayız. Dinamik çağdaş dünya ekonomisinde, geçmişten dış değer bularak genelleştirme yapmak, daha az güvenilirdir. Bu yüzden iş dünyasındaki karar vericiler başarılarında genel, basit ve istikrarlı bir düzene dayanmak zorundadırlar. Düşük uyum maliyetlerine sahip, güvenilir ve yerinde kurallar, büyük ölçüde iş yapma ve yenileşme maliyetlerini azaltabilir. Bu yüzden kurumsal yenileşme, uluslararası rekabetin yeni güçlü bir aracı haline gelmektedir. Ve yeni kurumsal şekillenme, siyasi idarelerin kendilerini uygulama gücünden rekabet eden piyasa etkinlikleri hizmeti gören destek örgütler olmaya dönüştürme zorunluluğuyla karşı karşıya bırakmaktadır (Kasper, 1992b).

Politikacıların, iş yaşamındaki rakiplerin tutarlı bir alt-düzenler dizisine ihtiyaç duyduğunu da fark etmeleri gerekir. Yeniden oluşumlar, düzenlenen alanlar ve rekabete açık alanlar arasındaki doğal çelişkiler tarafından engellenmektedir. Bu yüzden düzenlemelerin kısmen kaldırılması, çarpıtıcı fiyat sinyallerine ve yanlış çaba paylaşımlarına yol açtığı için, tüm ürün ve faktör piyasalarına ilişkin düzenlemelerin kaldırılması gereklidir. Eucken'in alt-düzenlerin birbirine olan bağımlılıklarına ilişkin sezgileri, kapsamlı bir yeniden oluşuma işaret etmektedir. Bundan daha kısa olan her şey, açık bir dünyada rekabeti engellemektedir.

V. DÜZEN ve EKONOMİK OLUŞUM

Savaş sonrası Almanya'sında, hükümetin sınırlı becerilerini gereksinimler üzerine yoğunlaştırmaya ve belirli müdahalelerindeki değişkenliği terk etmeye yönelik ordo liberal çağrı, Üçüncü Reich'in değiştirme politikasını ve savaş sonrası askeri yönetimi değiştirme başarısını sağlamıştır. Ekonomik politikanın birincil düzenlemesini yerine getirmek suretiyle Alman yeni oluşum yanlıları görevin başarılabilir düzeyde kalmasını ve milyonlarca özel karar vericinin yeni kuralları anlayabilmesini sağlamıştır. Çok geçmeden, öz güven ile hareket etmişler ve özel çıkarları izlemekten vazgeçmişlerdir. Ekonomik sistemde yeni oluşumların Doğu'da ve Batı'da yaygın bir olgu haline geldiği bir dönemde bu tarihten çıkarılması gereken önemli bir derstir.

İhlal edilmesi rekabetçi kapitalizmin faydalarını yozlaştıran bireysel düzen kavramı, özellikle kapitalizmin kurumsal yapılarının doğal kabul edildiği toplumlarda diriltilmelidir. Temelde var olan sosyo-ekonomik düzendeki eksikliklerin sıkça gelişmesine izin verilmiştir. Etkin politika yapmanın yok edici ve birikimci yan etkileri sıkça göz ardı edilmiştir. Bu, piyasa ekonomisinin büyüme ve eşitlik açısından tatmin etmeyen sonuçlar vermesine yol açmıştır. Demokratik sistemlerin buna tepkisi sıklıkla müdahale etmek ve yanlışları düzeltmek olmuştur. Bu yüzden Eucken'in temel ilkelerinin birinden sapma anlamına gelen uzun süreli enflasyon, beklenmeyen ve istenmeyen yeni bir gelir ve servet dağılımına neden olmuştur ve refah devleti sonuçlara çare bulmak için müdahale etmiştir. Fakat bu tür müdahaleler, piyasa ekonomisinin toplumda istenen şekilde işlemesine yönelik doğal yeteneğinin altını daha fazla

oymuştur. Sadece müdahaleci yaptırımın temel ilkelerine ve denetimine olan dönüş, tatminkâr bir şekilde işleyemeyen ve hem kapitalist sistemle hem de demokrasiyle sonuç olarak bağdaşmayan bir “karma ekonomi”ye artan bir kayışı önleyebilir. Bu yüzden kapitalist piyasa ekonomisinin onarımı zorunlu görünmektedir.

Daha önce belirtildiği üzere bu zorunluluk, şu anda finansal, fiziksel ve bilgiye dayalı sermaye, girişim ve tüm şirketler gibi büyüyen uluslararası hareketliliğin mutlak üretim unsurları tarafından artmaktadır. Bu üretim unsurları, en iyi döngü oranlarını ve en düşük riskleri sağlayan sosyo-ekonomik sistemi artan bir şekilde arzulamaktadır. Hükümet, mobil üretim unsurlarını çeken rekabetçi koşulları şekillendirmede merkezi bir role sahiptir. Piyasa yanlısı düzenler daha önce olmadığı kadar üretkenliği sağlayan, hareketli sermaye ve becerileri çekeceği zaman ve müdahaleci düzenlerin kendileri de oyunu kurallarına göre oynamayı öğrenene kadar kaybedenler olacağı zaman, biz “uluslararası sistemler rekabeti” içinde olacağız (Kasper. 1992b).

Eğer şu anki yaygın yönetim, piyasa ve iş zorluğuna değinmek gerekirse, temel düzenin kurallarını söylemek daha doğru olur. Kapitalist sistem, yeniden oluşmuş bir ekonomik sisteme olan üstü kapalı, uygulamacı bir sürüklenme ile değil temel ilkelerin açık stratejik bir söylemi ile başlayarak onarılmalıdır. Eski, yıkılmaya yüz tutmuş kapitalist piyasa sistemlerinde ilkeler doğal kabul edilebilir ve onların piyasa ekonomisinin işlemesine ilişkin merkezi önemi, bu yüzden hemen hemen unutulabilir. Eskiden sosyalist veya birlikçi olan sistemlerde rekabetçi kapitalizmin gerekli kurumları bilinmiyor olabilir ve toplumlar kapitalizme doğru giderken bu nedenle farkında olmadan eleştirilebilir.

Bu yüzden kurumsal ilkelerin programlı bir kabullenilmesi, yeni bir temel kurallar dizinine olan dönüşümün maliyetlerini büyük ölçüde azaltabilir. Yeni mikroekonomik oluşum ve ekonomik sistemin dönüşümü sürecinde basit, tutarlı, piyasa yanlısı bir ekonomik düzenin gelişimi ve yayılması, aşağıdaki önemli işlevleri yerine getirebilir:

- Ekonomideki tüm katılımcıların, temel kuralların ve teşviklerin topluma büyük maliyetleriyle yıkılmaya yüz tutmuş olduğuna ilişkin olarak uyarılmasına katkıda bulunabilir. Bu yavaşça ve hissedilmez bir şekilde yaygın durağanlık, baskı grubu lobiciliği ve ortak yarar pahasına rant sağlama karşısında ortaya çıkmış olabilir. O halde temel kurallar ile başlamak, yeni oluşumun maliyetlerini karşılamada yer alan tüm iradeleri harekete geçirme avantajına sahiptir. Bu ilkeler, yeniden oluşumun teknik yanlarına sıcak bakmayan halkın desteğinin kazanılabileceği bir toplum görüntüsünü somutlaştırmaktadır.
- Rekabetçi bir düzenin temel ilkelerini dile getirmek, politika ve bürokrasideki birçok katılımcıyı, yeni piyasa yanlısı oluşumu, kısa vadeli zorluklarına rağmen, sürdürme gereksinimine ilişkin olarak eğitmeye yarar. Liberal bir düzenin ilkelerine odaklanmak etkisi büyük tutarsızlıklar, kazalar ve yeni oluşum sürecinin olumsuz döngülerinden sakınmayı sağlayabilir. Politikadaki tüm katılımcılar, iyi işleyen bir piyasa ekonomisinin gereksinimlerine yoğunlaşmaya zorlanabilir.
- Basit, açık kurallara olan bağlılık, federal politikaların rekabetçiliği artırma yetisine sahip merkezi ve yerel yönetimler dahil çeşitli yönetimleri eşgüdümlemeye yardımcı olur. Rekabetçi toplumun çerçevesi, açık bir şekilde merkezi ve yerel yönetimleri üretken kaynaklara yönelik olarak birbirleriyle rekabet etmeye teşvik etmelidir. Böylece hepsi rekabet yanlısı yöntemlerle hareket etmeyi öğrenmiş olur.

- Yönetimin değişik kesimleri arasındaki tutarsızlıklar, her zaman yanılıcıdır ve üretkenliği yok edebilir. Temel kurallara ilişkin basit çerçeveye olan bağlılık, yönetimin değişik kolları arasındaki eşgüdüm eksikliğinden kaçınmayı ve değişik piyasalara ilişkin değişik alt-düzenlerin tutarlı ve karşılıklı destekleyici olmasını sağlayacaktır⁷.
- Hükümetler de zaman içinde tutarsızlıklara maruz kalmaktadır. Bu da, kendi uzun vadeli planlarını yaparken yetkililerin sözüne güvenen özel karar vericilere pahalıya mal olmaktadır. Açıkça belirtilmiş olan “Piyasa Yanlısı İlkelerin Temel Yaptırımları” kataloğu, bakan ve bürokratları sürekli var olan ad-hacery isteklerine direnmeye zorlamaktadır ve onları politikanın kaçınılmaz olarak “mümkün olanın sanatı” olmaktan daha ileriye gidemeyeceği kanısından uzaklaştırmaktadır.
- Temel ekonomik sistem, uygulamacı, parçalı yeni mikroekonomik oluşum tarafından dönüştürüldüğü zaman tehlike var olmakta ve yeni kurallara göre kendilerini ayarlamak zorunda olan birçok karar verici arasında önde gelmekte ve geri kalmaktadır. Belirtildiği üzere, yeni bir politika oyun planının bireysel sonuçlarına ilişkin önde gelme ve geri kalmalar ekonomik büyüme açısından pahalıya mal olabilir. Bu bakımdan ekonomik bir düzene olan açıktan bağlılık, gerekli bir eşgüdüm işlevi görebilir ve böylece dönüşümün maliyetlerini azaltabilir.

Uzun bir içe kapanık politika döneminden sonra liberalleşme ve küreselleşme uluslararası rekabete maruz kalmaya yol açtığı zaman (1990’larda Avustralya’da olduğu gibi) uluslararası ortamın sinyallerini veren bir araç olarak da temel kuralların açık ve pozitif söylemini kullanmak mümkündür. Böylece dünya, arzulanın değişim hakkında daha çabuk öğrenebilir. Bu da olasılıkla içeride ve dışarıda yatırım güveni sağlar ve böylelikle yeni oluşumun erken başarısına katkıda bulunur.

1990’larda yeni oluşumcular, tutarlı bir strateji izleme ihtiyacı duyacaktır. Yeniden oluşum sadece uygulama ve taktik açıdan mümkün olduğunda, bunu parça parça gerçekleştiremeyeceklerdir. Eğer yeni oluşumcular başından itibaren yeniden oluşumun başının çekildiği açık stratejik vizyona bağlı kalırsa, yeni oluşum daha kolay gerçekleşir. O halde kaçınılmaz taktik hatalar ve ayrıntılara ilişkin politik tartışmaların, sistem dönüşümünün genel stratejisi üzerine şüphe düşürme olasılığı azalır.

VI. SONUÇ

Dürüst bir rekabet düzeni oluşturulduğu zaman, imtiyazlar ve politik olarak verilen ürünleri muhafaza etmek suretiyle varlıkları üzerindeki bir getiri peşinden koşmayı önlemek için düzen politikasının temel amacı kaybolmamaktadır. Öncelikli hedef, muhtemelen huzursuzluk verse de tüm üreticileri rekabete ve piyasadaki durumlarını işlem ve ürünle, yenileşmeyle, fiyat kırma ile ve yeni piyasa gedikleri oluşturma ile savunmaya zorlayan yeniliklere yönlendirmektir.

⁷ Örneğin 1980’lerde Yeni Zelanda’da olduğu gibi, ürün ve sermaye piyasalarındaki düzenlemeleri bozmuş ve aynı zamanda iş piyasalarını yeniden düzenlemiş olan bir yeni oluşum stratejisi, ordo liberalizminin temel bir ilkesini çığnemiştir. Bunun, maliyeti ağır kazalara yol açmış olması da şaşırtıcı değildir. Eğer belirli piyasalar rekabet kurallarından muaf tutulursa ya da Çin’de olduğu gibi katı politik denetim ekonomik özgürlükle birleştiği zaman, aynı tehlikeler belli belirsiz ortaya çıkar. Tutarsızlıklar muhtemelen sistemin etkinliğini engeller ve yakında veya ileriki bir zamanda yeniden oluşum sürecini tehlikeye sokabilir.

Liberal bir sosyo-ekonomik düzen, doğal olarak maddi zenginliğin ötesine geçen faydalara sahiptir. Özgüvene gönderme yapmak ve bireysel başarı koşullarını artırmak suretiyle yeni oluşum, iyimserliği ve ordo liberallerin üzerinde durduğu zamanı ilham etmektedir ve bunlar özgürlüğü getirecektir. İnsanlar sadece öz tercihleri olan amaçlarının farkına varma şansına sahip oldukları zaman bu amaçlar, demokratik yönetim sistemine ve rekabetçi kapitalizme götürür.

REFERANSLAR

Aşağıdaki kaynaklar ayrıntılı değildir, fakat ordo liberalizm ve kurumsal ekonominin ana temalarını incelemek isteyenler için İngilizce olarak ek kaynak listesini içerir. Bu konular üzerine gelişen fikirlerin yer aldığı kaynak, birçoğu İngilizce olan makaleler içeren ve 1948'den beri yıllık olarak yayınlanmakta olan Ordo Yıllığı'dır. Çok iyi bilmekteyiz ki Ordo Yıllığı'na hiçbir Avustralya Kütüphanesi abone değildir.

Balogh, T. (1950), *Germany: An Experiment in 'Planning' by the 'Free' Price Mechanism*, Basil Blackwell, Oxford.

Barry, N. (1989), 'Political and Economic Thought of German Neo-Liberals', pp. 105-124 in A. Peacock & H. Willgerodt (eds) (1989b), *German Neo-Liberals and Social Market Economy*, Macmillan, London.

Baumol, W. (1990), 'Entrepreneurship: Productive, Unproductive and Destructive', *Journal of Political Economy* 98 (Oct.): 893-921.

Benson, B: (1990), *The Enterprise of Law*, Pasific Research Institute for Public Policy, San Francisco.

Bernholz, P. (1979), 'Freedom and Constitutional Order', *Journal of Institutional and Theoretical Economics* 135: 465-88.

--- (1983), 'Inflation and Monetary Constitutions in Historical Perspective', *Kyklos* 36: 397-413.

Böhm, F. (1950/80), 'Wirtschaftsordnung und Staatsverfassung', pp. 46-87 in E. Mestmäcker (ed.) (1980), *Freiheit und Ordnung in der Marktwirtschaft*, Nomos, Baden-Baden.

--- (1966/89a), 'The Rule of Law in a Market Economy', pp. 46-67 in A. Peacock & H. Willgerodt (eds) (1989a), *Germany's Social Market Economy: Origins and Evolution*, Macmillan, London.

--- (1979), 'Left-wing and Right-wing Approaches to the Market Economy', *Journal of Institutional and Theoretical Economics* 135.

Buchanan, J. (1988), 'Constitutional Imperatives for the 1990s: The Legal Order for Free and Productive Economy', pp. 253-64 in A. Anderson & D. Bark (eds), *Thinking about America*, Hoover Institution Press, Stanford.

--- & G. Tullock (1965), *The Calculus of Consent*, University of Michigan Press, Ann Arbor.

Chen, K. (1988), 'The Economics and Non-Economics of Asia's Four Little Dragonas', *University of Hong Kong Gazette* 35, Supplement, pp. 23-30.

Erhard, L. (1960), *Prosperity through Competition*, Thames Hudson, London (German original, 1958).

Eucken, W. (1951), *This Unsuccessful Age*, William Hodge, Edinburgh.

--- (1952), *Grundsätze der Wirtschaftspolitik*, Mohr Siebeck, Tübingen (published posthumously; though immensely influential on the Continent, 'Principles of Economic Policy' has never been translated into English).

--- (1948/65), 'On the Theory of the Centrally Administered Economy: An Analysis of the German Experiment', pp. 157-97 in M. Bornstein (ed.), *Comparative Economic Systems – Models and Cases*, Irwin, Homewood, Ill.

(1992), *The Foundation of Economics, History and Theory in the Analysis of Economic Reality*, Springer, New York & Heidelberg (German original: *Grundlagen der Nationalökonomie*, 1st ed., Gustav Fischer, Jena 1940; 1st English Edition: *Foundation of Economics*, William Hodge, Edinburgh, 1950).

Friedman, M. (1962), *Capitalism and Freedom*, Chicago University Press, Chicago.

Giersch, H. (1988), 'Liberal Reform in West Germany', *Ordo* 39: 3-16.

--- (1989), *The Ethics of Economic Freedom*, Centre for Independent Studies, Sydney.

---, K.-H. Pagué & H. Schmieding (1992), *The Fading Miracle: Four Decades of Market Economy in Germany*, Cambridge University Press, Cambridge, UK.

Hayek, F. (1948), *Individualism and Economic Order*, Chicago University Press, Chicago.

--- (1960), *The Constitution of Liberty*, Chicago University Press, Chicago.

--- (1967a), 'The Principle of a Liberal Social Order', pp. 160-77 in F.A. Hayek, *Studies in Philosophy, Politics and Economics*, Routledge & Kegan Paul, London.

--- (1967b), 'Rechtsordnung und Handelsordnung', in Fakultät des Albert Ludwig-Universität Freiburg, *Zur Einheit des Rechts – und Staatswissenschaften*, Karlsruhe, 1966/67.

--- (1973), *Rules and Order*, vol. 1 of *Law, Legislation and Liberty*, Routledge & Kegan Paul, London.

--- (1979), *The Political of a Free People*, vol 3 of *Law, Legislation and Liberty*, Routledge & Kegan Paul, London.

--- (1992), *Why I Am Not a Conservative*, Centre for Independent Studies, Sydney.

Hutchison, T. (1979), 'Notes on the Effects of Economic Ideas on Policy: The Example of the German Social Market Economy', *Journal of Institutional and Theoretical Economics* 135: 426-41.

--- (1984), 'Institutional Economics Old and New', *Journal of Institutional and Theoretical Economics* 140: 20-9.

Kamenka, E., R. Brown & A. Tay (eds) (1978), *Law and Society: The Crisis in Legal Ideals*, Arnold, London.

Kesper, W. (1990), 'Firing Up the Little Dragons', *Economic Affairs* 11(1): 21-3.

- (1992a), 'Competition and Growth: The Lesson of East Asia', pp. 279-304 in H. Giersch, *Money, Trade and Competition*, Springer Publishers, Heidelberg & New York.
- (1992b), 'Advancing into the 21st Century: Visions and Challenges Facing the Downunder Economy', *Australian Economic Review* (December): 27-40.
- Kelly, P. (1992), *The End of Certainty: The Story of the 1980s*, Allen & Unwin, Sydney.
- Liberal/National Parties (1991), *Fightback! – It's Your Australia*, Canberra.
- Ludwig Erhard Foundation (1980), *Standard Texts on the Social Market Economy*, G. Fischer, New York.
- Mestmäcker, E. – J. (1973/74), 'Power, Law and Economic Constitution', *Law and State* 10: 117-32.
- (1980), 'Competition Theory and Antitrust', *Journal of Institutional and Theoretical Economics* 136: 387-407.
- Mises, L. Von (1949), *Human Action*, William Hodge, Edinburgh.
- North, D. (1990), *Institutions, Institutional Change, and Economic Performance*, Cambridge University Press, New York.
- & R. Thomas (1973), *The Risk of the Western World: A New Economic History*, Cambridge University Press, Cambridge, UK.
- Oliver, H. (1960), 'German Neo-Liberalism', *Quarterly Journal of Economics* 74: 117-49.
- Olson, M. (1982), *The Rise and Decline of Nations*, Yale University Press, New Haven, Conn.
- Peacock, A. & H. Willgerodt (eds) (1989a), *Germany's Social Market Economy: Origins and Evolution*, Macmillan, London.
- Robbins, L. (1952/61), *The Theory of Economic Policy*, Macmillan, London.
- Röpke, W. (1948), *Civitas Humana, A Humane Order of Society*, William Hodge, London.
- (1957), *Welfare, Freedom and Inflation*, Pall Mall Press, London.
- (1960), *A Humane Economy: the Social Framework of the Free Market*, Henry Regnery, Chicago.
- (1963), *Economics of the Free Society*, Henry Regnery Getaway, Chicago.
- Rüstow, A. (1980), *Freedom or Domination: A Historical Critique of Civilisation*, Princeton University Press, Princeton (German originals, 1950 & 1957).
- Scobie, G. & S. Lim (1992), 'Economic Reform: A Global Revolution', *Policy* (Spring): 2-7.
- Sohmen, E. (1959), 'Competition and Growth – The Lesson of West Germany', *American Economic Review* 49: 986-1003 (see also the ensuing debate, *American Economic Review* 50: 1015-31).

Streit, M. (1987), 'Economic Order and Public Policy – Market, Constitution and the Welfare State', pp. 1-21 in R. Pething & U. Schlieper (eds), *Efficiency, Institutions and Economic Policy*, Springer Publishers, Heidelberg, New York.

--- (1992a), 'Welfare Economics, Economic Order, and Competition', pp. 255-78 in H. Giersch (ed.), *Money, Trade and Competition – Essays in Memory of Egon Sohmen*, Springer Publishers, Heidelberg, New York.

--- (1992b), 'Economic Order, Private Law and Public Policy: The Freiburg School of Law and Economics in Perspective', *Journal of Institutional and Theoretical Economics* 148(4): 6754-704.

Tumlir, J. (1979), 'International Economic Order and Democratic Constitutionalism', *Ordo* 34: 71-83.

Vanberg, V. (1988), "'Ordnungstheorie" as Constitutional Economics – The German Conception of a Social Market Economy', *Ordo* 39: 1732.